

2^ο ΑΝΤΑΜΩΜΑ ΜΑΚΡΗΝΩΝ-ΛΙΒΙΣΙΑΝΩΝ

23 ΙΟΥΝΙΟΥ 2019

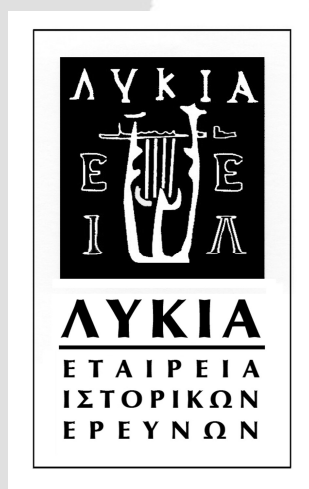
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ «ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΟΛΥΒΙ»

ΑΙΓΆΛΕΩ

« ΕΚΘΕΣΗ »

«ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΥΣ ΜΑΚΡΟΛΙΒΙΣΙΑΝΟΥΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ»

(τιμητικά συμπεριλαμβάνονται και οι συγγραφείς - επίτιμα μέλη της «ΛΥΚΙΑΣ»)

Πρόλογος

Ένα από τα σημαντικά καθήκοντα της Εταιρείας Ιστορικών Ερευνών «ΛΥΚΙΑ» είναι η συγκέντρωση του έργου των Μακρολιβισιανών συγγραφέων και η προβολή του. Το έργο αυτό, δεν ήταν καθόλου εύκολο, καθώς πολλές εκδόσεις δεν υπάρχουν πλέον στο εμπόριο αλλά μόνο σε αρχεία οικογενειακά και βιβλιοθήκες πανεπιστημίων.

Χάρη στην άοκνη προσπάθεια του Τάσου Κακλαμάνη και την πολύτιμη βοήθεια των απογόνων των συγγραφέων, κατορθώσαμε να συλλέξουμε ένα μεγάλο μέρος αυτού του τεράστιου πνευματικού έργου στην βιβλιοθήκη μας ώστε να είναι διαθέσιμα σε όσους θα ήθελαν να αντλήσουν πληροφορίες.

Θέλοντας να προβάλλουμε τους συμπατριώτες μας συγγραφείς, σκεφτήκαμε, στα πλαίσια του 2^{ου} Ανταμώματος να διοργανώσουμε μια «έκθεση» ώστε να τους γνωρίσουν όλοι οι επισκέπτες μας.

Η παρουσίαση των συμπατριωτών μας δημιουργών γίνεται σε τρεις ενότητες.

1. **Οι πρωτεργάτες.** Είναι αυτοί που συνέβαλλαν στην πνευματική αναγέννηση της Λυκίας
2. **Οι συνεχιστές.** Άξια τέκνα των μεγάλων Διδασκάλων, πήραν στα χέρια τους τη σκυτάλη και τίμησαν το όνομα της πατρίδας τους.
3. **Η επόμενη γενιά.** Παιδιά και εγγόνια των προσφύγων του 1922, που συνεχίζουν την λαμπρή παράδοση των προγόνων τους.

Για τις δύο πρώτες ενότητες κριτήριο αποτελεί η ημερομηνία γέννησης, ενώ στην Τρίτη ενότητα η παρουσίαση των δημιουργών-πατριωτών μας γίνεται αλφαβητικά. Στα βιογραφικά όλων, που συνοδεύουν την έκθεση θα βρείτε λεπτομερή βιβλιογραφία, ώστε να μελετήσετε το έργο τους.

Κλείνοντας αυτή την σύντομη εισαγωγή θα ήθελα να επισημάνω και κάτι ακόμα. Το «Ελληνικό Μολύβι», ο χώρος στον οποίο βρισκόμαστε, είναι δίπλα στον σταθμό «Ελαιώνας» και δεξιά της Ιεράς Οδού, καθώς από την Αθήνα πηγαίνουμε προς την Ελευσίνα. Στον αρχαιότερο και ιερότερο δρόμο της Αττικής που διέσχιζαν οι αρχαίοι μύστες, υπήρχαν ταφικά μνημεία που περιγράφει λεπτομερέστατα ο Πausανίας στα «Αττικά». Ακριβώς σ' αυτό το σημείο, στον χώρο που σήμερα βρίσκεται ο Άγιος Σάββας, στην αρχαιότητα ήταν ο ναός του Μειλίχιου Διός και απέναντι ήταν το μνημείο ενός δικού μας, **του Λύκιου Θεοδέκτη, διάσημου δραματικού ποιητή του 4^{ου} π.χ αιώνα από την Φάσηλι.** Ήταν τόσο γνωστός και σεβαστός που οι πατριώτες του, στην Λυκία έστησαν το άγαλμά του στην πλατεία της πόλης τους και ο Μέγας Αλέξανδρος που τον γνώριζε, όταν πέρασε από εκεί, δεν παρέλειψε να του αποδώσει τιμές. Μπορεί να με θεωρήσετε υπερβολικά ρομαντική, αλλά θεωρώ ότι δεν είναι σύμπτωση. Ο πατριώτης μας, αιώνες μετά, μοιάζει σαν να μας καλεί να συνεχίσουμε να εργαζόμαστε για την διάσωση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς που χάνεται στα βάθη των αιώνων.

Ελπίζουμε και ευχόμαστε, το 2022, που συμπληρώνονται 100 χρόνια από την βίαιη εγκατάλειψη της πατρίδας μας, το έργο των συμπατριωτών μας συγγραφέων, να ξεπερνά τις λίγες σελίδες ενός φυλλαδίου και να καλύπτει τις σελίδες ενός πολυσέλιδου βιβλίου! Ως τότε, ευχόμαστε σε όλους σας υγεία και δημιουργικότητα.

Μαρία Ιωαν. Βαμβακοπούλου

Ιούνιος 2019

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ: ΟΙ ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΕΣ

1. ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ (ΛΙΒΙΣΙ 1826- ΛΙΒΙΣΙ 1896)

Γεννήθηκε στο Λιβίσι το 1829. Ο πατέρας του λεγόταν Γιάννης Καραγιάννης και ήταν ράφτης και η οικογένεια ζούσε φτωχά και μετρημένα. Ο μικρός Μιχαήλ Καραγιάννης είχε κοφτερό μυαλό και ζήλο για τα γράμματα. Ο δάσκαλός του, που έγκαιρα διαπίστωσε τις δυνατότητές του, έπεισε τον πατέρα του να τον στείλει στη Ρόδο, για να μορφωθεί περισσότερο. Για να καταφέρει να εξασφαλίσει τους απαραίτητους πόρους για την συνέχεια των σπουδών του παιδιού, ο πατέρας πούλησε το μοναδικό περιουσιακό του στοιχείο, το άλογο του, έτσι ο Μιχαήλ βρίσκεται στη Ρόδο όπου εργάζεται και παράλληλα σπουδάζει.

Επιστρέφοντας στο Λιβίσι, εργάζεται ως γραμματέας και ψάλτης στον Επίσκοπο Πισιδείας, τον οποίο ακολουθεί στις διάφορες περιόδους στην επαρχία. Με τα χρήματα που συγκεντρώνει έρχεται στην Αθήνα όπου ο καθηγητής Μητσόπουλος θα γίνει ο κηδεμόνας του. Στο Γυμνάσιο ξεχωρίζει για την επιμέλεια και το πάθος του για μόρφωση. Οι καθηγητές και οι συμμαθητές του τον «βαφτίζουν» Μουσαίο, [ο Μουσαίος ήταν μαθητής του Ορφέα και έζησε στην Αθήνα τον 5^ο π.χ αιώνα] όνομα που υιοθετεί και ο ίδιος.

Γυρίζει πίσω, στην πατρίδα του κι αρχίζει να εργάζεται με πάθος. Με πενιχρό μισθό εργάζεται ακούραστα, βάζει τις βάσεις της παιδείας. Διδάσκει λατινικά, γαλλικά, τούρκικα και βεβαίως ελληνική γλώσσα και ιστορία. Εκείνο που θέλει είναι να προσφέρει και το κάνει με όλη του την καρδιά χωρίς να δέχεται χρήματα [υπήρξε άμισθος ιεροκήρυκας, ψάλτης, γραμματέας της κοινότητας]. Οργανώνει την Κοινότητα φτιάχνει τους κανονισμούς της Δημογεροντίας, αυξάνει τα έσοδά της κι έτσι μπόρεσε να προσλάβει κι άλλους δασκάλους.

Στον αγώνα του θα έχει δύο πολύτιμους αρωγούς, το γιατρό Βασίλειο Σαράφη και τον μαθητή του Χατζηνικόλαο Λουϊζίδη που θα γίνει πολύ πλούσιος και ευεργέτης της Μάκρης και του Λιβισιού. Οι Λιβισιανοί και οι Μάκρηνοί, τον πίστεψαν, τον θαύμασαν, τον αγάπησαν. Η γνώμη του ήταν σεβαστή για όλους. «Ειπν του η δάσκαλους» έλεγαν κι αυτό ήταν νόμος γι' αυτούς.

Η φροντίδα του για την Λιβισιανή διάλεκτο είναι διαρκής. Γράφει γι' αυτήν ότι είναι «Εν μεγίστη παραφθορά και ανάμικτος μετά πολλών τουρκικών λέξεων, φράσεων και παροιμιών, σώζουσα όμως τους χαρακτήρας του μεσαιωνικού Ελληνισμού. Διατελών δε διδάσκαλος εν τη κωμοπόλει ταύτη από τεσσαράκοντα και πλέον ετών, επέστησα την προσοχήν μου εις την εγχώριον διάλεκτον, ως πρώτιστον όργανον της διδασκαλίας και έκτοτε καταγίνομαι και δια του προφορικού και δια της γραφής εις την διόρθωσιν της διαλέκτου ταύτης». Στα πλαίσια αυτής της προσπάθειας εκδίδει στην Αθήνα το 1885 ένας τόμος 25 σελ. με τον τίτλο «**Βαταρισμοί-Ήτοι Λεξιλόγιον της Λειβησιανής Διαλέκτου μετ' εγχωρίων παροιμιών εν τέλει. Υπό Μ. Ι. Μουσαίου από τριακονταετίας εν Λειβησιώ διδάσκοντος.**» [Για τους Βαταρισμούς του, δικάστηκε και αθωώθηκε απ' τις Τουρκικές Αρχές.] Επίσης έφτιαξε μια συλλογή με 360 παροιμίες του τόπου του από τις οποίες 58 συμπεριλαμβάνει στο έργο του ο λαογράφος Νικόλαος Πολίτης ο οποίος επισημαίνει «εμελετήσας ευμενώς παραχωρηθείσας μοι τας επομένας χειρογράφους συλλογάς ... Συλλογήν του διδασκάλου Μ. Ι. Μουσαίου εκ Λυβισίου της Λυκαίας».

Το 1889 γράφει τον «Γάμο του Μαλώνη Αντιφάντου» μια κωμωδία για την οποία γράφει στην εισήγησή του προς τον Πρόεδρο του Συλλόγου «Κοραής»: την δε Κωμωδίαν συνέταξα εις το εγχώριον ιδίωμα, δια να καταδείξω τας ασχημίας αυτού και δια να ψέξω τα βάρβαρα ήθη και έθιμα αν και προουκάλεσα το μίσος και την χολήν των καντρεχών κατά το Γραφικόν «Μη έλεγχε κακούς, ίνα μη μισήσωσέ Σε», προτιμήσας την πικράν αλήθειαν της επιπλάστου κολακείας...»

Ο Μιχαήλ Μουσαίος παντρεύτηκε τη Βαρβάρα, την κόρη του Ακ Βασίλη, και απόκτησε έξι παιδιά, τον Πλάτωνα, τον Βασίλη, την Δέσποινα, την Ελένη, την Ειρήνη και την Δωροθέα.

Το 1896 σε ηλικία 67 χρονών, αρρώστησε. Μέχρι τον θάνατό του συμβούλευε τους συμπατριώτες του να είναι αγαπημένοι και αφοσιωμένοι στην πατρίδα και στο Έθνος.

Μετά τον θάνατό του οι καμπάνες ηχούσαν πένθιμα για μέρες. Η νεκρώσιμη ακολουθία ψάλλθηκε στη Μάκρη και η ταφή του έγινε στον περίβολο του Ταξιάρχη. Στον σταυρό χαράχτηκαν οι στίχοι « ενταύθα αναπαύεται το της πατρίδος κλέος ο νους ο ανεξάντλητος, ο Μιχαήλ Μουσαίος»

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- «**Βαταρισμοί-Ήτοι Λεξιλόγιον της Λειβησιανής Διαλέκτου μετ' εγχωρίων παροιμιών εν τέλει. Υπό Μ. Ι. Μουσαίου από τριακονταετίας εν Λειβησιώ διδάσκοντος.**»
- **Συλλογή με 360 παροιμίες του τόπου του**
- «**Ο Γάμος του Μαλώνη Αντιφάντου**»

2. ΛΟΥΪΖΟΣ ΗΛΙΑΣ ΗΛΙΟΥ (ΛΙΒΙΣΙ 1861-ΑΘΗΝΑ 1920)

Γεννήθηκε στο Λιβίσι το 1861. Σε ηλικία 7 ετών έχασε τον πατέρα του και η μητέρα του ανέθεσε την μόρφωσή του στον αδελφό της Πρωτοσύγκελο του Επιτρόπου Πισιδείας. Διδάχτηκε τα πρώτα γράμματα από τον Μιχαήλ Μουσαίο και συνέχισε τις σπουδές του στην Αθήνα όπου ανακηρύχτηκε Διδάκτωρ της Φιλολογίας.

Επιστρέφοντας στο Λιβίσι δίδαξε για λίγο καιρό τα μαθήματα της ανώτερης τάξης τόσο μεθοδικά ώστε οι μαθητές του, όταν πήγαιναν στην Αθήνα για να συνεχίσουν τις σπουδές τους στο Γυμνάσιο, κατατάσσονταν όχι στην πρώτη τάξη αλλά στην Δευτέρα ή την Τρίτη του τετραταξίου.

Η φήμη που απέκτησε τον έφερε στην Κωνσταντινούπολη, στο Ροβέρτειο Λύκειο, όπου δίδαξε για 37 χρόνια. Όταν παρέλαβε το τμήμα των Ελληνικών είχε μόνο 24 μαθητές αλλά σιγά-σιγά και μεθοδικά κατάφερε να πετύχει την αναγνώριση του ως ισότιμο των Δημοσίων Γυμνασίων της Ελληνικής Επικράτειας και να συγκεντρώσει 500 μαθητές από όλες τις ελληνικές κοινότητες.

Στις 26 Απριλίου 1908, με την συμπλήρωση 25 ετών διδασκαλίας, το Ροβέρτειο Λύκειο διοργάνωσε λαμπρή εκδήλωση στην οποία τιμήθηκε από τις εκκλησιαστικές και πολιτικές αρχές, ενώ ο εν Αθήναις Μικρασιατικός Σύλλογος «Η Ανατολή» τον ανακήρυξε επίτιμο μέλος του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Ιστορία της Ελληνικής Φιλοσοφίας V. Cousin (μετάφραση δική του) 1885**
- **Φιλοσοφική κατά Χριστόν Ηθική 1889**

3. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ (ΛΙΒΙΣΙ 1866-ΑΘΗΝΑ 1928)

Ο Βασίλειος Μουσαίος γεννήθηκε στο Λιβίσι το 1866 και ήταν γιός του Μιχαήλ, «του Δάσκαλου Μουσαίου». Μετά την στοιχειώδη του εκπαίδευση στην πατρίδα, συνέχισε τις γυμνασιακές του σπουδές στη Ρόδο και τις τέλειωσε σε μικρή ηλικία στην Αθήνα για να μπει ευθύς αμέσως στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Αφού τελείωσε και την κλινική του εκπαίδευση γύρισε στη Μάκρη ιατρός σε ηλικία 24 χρόνων το 1890. Παντρεύτηκε τη Βαρβάρα Παπαθανασίου που είχε σπουδάσει στο διδασκαλείο της Σμύρνης και ασκούσε καθηκοντα δασκάλας. Η μοίρα χτυπώντας ανελέητα τα τέσσερα πρώτα τους αγόρια χάραξε τη πορεία του νέου γιατρού.

Καταπίστηκε με μένος και πάθος για να εισχωρήσει στο μυστήριο της θανατερής αυτής αρρώστιας. Αφού ενίσχυσε τις γνώσεις του στην αιματολογία και τη βιολογική χημεία, σπλισμένος με ένα καλό μικροσκόπιο μελέτησε κάθε περίπτωση ασθένειας στην ελώδη αυτή περιοχή κλινικά και μικροβιολογικά. Μέσα σε δύο χρόνια είχε κιόλας διαμορφώσει τη βάση της θεραπευτικής του και τα βασικά συστατικά του φαρμάκου του κατά της ελονοσίας. Το 1899 πηγαίνει στο Παρίσι και υποβάλλει στον Πρόεδρο της πρώτης τότε στον κόσμο Γαλλικής Ακαδημίας Δρ. Α. Λαβεράν, κορυφαίο στα θέματα της ελονοσίας, την πρώτη του επιστημονική μελέτη για τη θεραπεία του κακοήθους πυρετού. Μαζί με τα συγχαρητήρια της Γαλλικής Ακαδημίας και ψήφισμα συγχαρητήριο του Συλλόγου Ελλήνων Σπουδαστών Παρισίων και της Ιατρικής Ακαδημίας Κωνσταντινουπόλεως, με καινούργια ορμή ο Μουσαίος προχωρεί στην ολοκλήρωση του ανθελονοσιακού του αγώνα που στην Ελλάδα κυκλοφόρησε το 1920 με το όνομα «Πλασμοδιοκτόνον». Με την ενθουσιώδη αφέλεια ενός τιμίου και ευσυνειδήτου Έλληνα Μικρασιάτη, ο Μουσαίος υποβάλλει το 1906 τα πορίσματά του στο Πανελλήνιο Ιατρικό Συνέδριο στην Αθήνα για να δεχθεί τα κοντόφθαλα αντιδραστικά πυρά των σκαρφαλωμένων στην ιεραρχία γιατρών Αν και πικράθηκε δεν αποκαρδιώθηκε και δύο χρόνια αργότερα, το 1908, υποβάλλει την πραγματεία του και το φάρμακό του στη Γαλλική Ιατρική Ακαδημία και στη Διεθνή Επιστημονική Έκθεση της Χάγης. Οι Γάλλοι επιστήμονες ενθουσιάζονται και τον προτείνουν αντεπιστέλλοντα μέλος της Ακαδημίας για την Ανατολή. Η Χάγη του απονέμει τρία βραβεία. Δίπλωμα επί μεμβράνης, χρυσό μετάλλιο και χρυσό σταυρό. Τέλος η μεγάλη φαρμακοβιομηχανία Pharmacie Centrale αναλαμβάνει την Παρασκευή της Μουσαϊκής και οίκος Freyssine την εκμετάλλευσή του, προσφέροντας στον εφευρέτη και ένα δώρο 500 χρυσών εικοσόφραγκων. Το καινούργιο του σύγγραμμα εκδίδεται πάλι από τον οίκο Vigot Freres το 1910 με τον τίτλο: “Les Formes Lavrees du Paludisme. Diagnostic et Traitement”.

Μετά τη διεθνή του επιτυχία ο Μουσαίος εγκαθίσταται με την οικογένειά του – τρεις κόρες και ένα αγόρι – στη Σμύρνη, όπου έχασε τη μία του κόρη και απέκτησε ένα δεύτερο αγόρι. Δεν άργησε να επιβληθεί ως γιατρός ανάμεσα σε Έλληνες, Τούρκους και ξένους. Οι δύο μεγάλες επιδημίες χολέρας και εξανθηματικού τύφου τον κάνουν διάσημο. Ήταν ο μόνος γιατρός που μέρα και νύχτα με απίστευτη ζωτικότητα έτρεχε σε όλες τις γειτονιές, πλούσιες και φτωχές, προσφέροντας τις ιατρικές του υπηρεσίες. Επαιρνε χρήματα από τους πλούσιους αρρώστους και μοίραζε τρόφιμα και φάρμακα στους φτωχούς. «Λιοντάρι της Σμύρνης» τον αποκαλούσε ο λόγιος δημοσιογράφος Μιχάλης Ροδάς σ' ένα του χρονογράφημα. Οι πασάδες της Σμύρνης έστελναν τα αμάξια τους να τον φωνάζουν. Μερικά χρόνια αργότερα οι ίδιοι πασάδες του έστελναν απειλητικές επιστολές, όταν μετά την κατάληψη της Σμύρνης από τους Έλληνες έμαθαν τον εθνικοαπελευθερωτικό του ρόλο. Πραγματικά ο Βασίλειος Μουσαίος με τον Μιχάλη Ροδά, τον θεολόγο – φιλόλογο Σάββα Παπαρηγοριάδη και άλλους πνευματικούς ηγέτες είχαν συμπήξει μια μυστική ομάδα ελληνικής προπαγάνδας, όπου ο Μουσαίος, κατά τον Παπαρηγοριάδη ήταν ο εμπνευστής και αρχηγός. Οι Γερμανοί που οργάνωναν τον Τουρκικό στρατό στον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, έχοντας διαπιστώσει πως ο Ελληνικός πληθυσμός απλωνόταν συνεχώς στα ενδότερα της Μικράς Ασίας, είχαν συστήσει τον αποδεκατισμό του με το μέσο της στρατεύσεως και της ομαδικής εξορίας των ανδρών. Ο Μουσαίος από τη θέση του στην υγειονομική υπηρεσία του στρατού προσπαθούσε με τους φίλους του να φυγαδεύει Έλληνες υπό στράτευση ή να τους απαλλάσσει της στρατεύσεως (ένας από αυτούς, κατά τη δική του μαρτυρία, ήταν ο αείμνηστος Τάσος Μειμαρίδης).

Στην ανακωχή που ακολούθησε την κατοχή της Σμύρνης από τους Έλληνες, το πλοίο του Ερυθρού Σταυρού «Ρούμελη» πήγε δύο φορές στη Μάκρη να μοιράσει φάρμακα και να προσφέρει ιατρική περίθαλψη στον πληθυσμό. Την πρώτη φορά οι Τούρκοι δολοφόνησαν στην προκουμαία τον ιατρό Μανώλα. Την δεύτερη φορά συνέλαβαν και φυλάκισαν, ύστερα από προδοσία, τον Μουσαίο και βρήκαν πάνω του ένα ψήφισμα για την ένωση της Μικράς Ασίας με την Ελλάδα. Ο ανεισιόχης του Ανδρέας Λαζαρίδης τον ειδοποιεί πως πρέπει να δραπέτευσει γιατί τον περιμένει κρεμάλα. Ένα αγγλικό φορτηγό με κυβερνήτη τον καπετάνιο Μωκάκο τον περιμένει με αναμμένη τη μηχανή στα ανοιχτά του λιμανιού. Ξημερώματα ο Μουσαίος πηδά σε μια βάρκα ενώ ο Χότζας από τον μιναρέ του ειδοποιούσε τη φρουρά. Τον κινήγησαν με εκείνος έφτασε πρώτος στο πλοίο. Οι Τούρκοι αξιούνουν από τον πλοίαρχο να τους τον παραδώσει με εκείνος αρνείται και απειλεί ότι θα ειδοποιήσει με τον ασύρματο τον Αγγλικό στόλο. Γύρισε ο Μουσαίος σώος στη Σμύρνη. Οι πασάδες του στέλνουν μηνύματα πως «αν γλύτωσε στη Μάκρη δε θα γλυτώσει στη Σμύρνη». Αν όμως δε φοβήθηκε τις απειλές των Τούρκων τον πίκρανε και εξόργισε η στάση του Αρμωστή Στεργιάδη. Όταν μαζί με τον Ροδά και τον Δανό Παυλίδη έπιασαν έναν ισραηλίτη καταδότη των Μακρηνών πατριωτών και τον παρέδωσαν στον Στεργιάδη, εκείνος τον άφησε ελεύθερο και απείλησε τον Μουσαίο πως θα τον διώξει από τη Σμύρνη (μαρτυρία Ιωάννη Ηλιάδη). Έφυγε με τη μεγάλη του κόρη Βέρα για την Αθήνα προς το τέλος του 1919 και μερικούς μήνες αργότερα τηλεγραφόσε στη γυναίκα του να ξεπουλήσει τα πάντα και να έλθει στην Αθήνα με τα τρία μικρότερα παιδιά, την Καλλιόπη, το Νίκο και τον Πλάτωνα. Εγκαταστάθηκαν στην Αθήνα για να συνεχίσει τον ανθελονοσιακό του αγώνα στην ελονοσιόπληκτη μητέρα Ελλάδα.

Με την καταστροφή του 1922 ο Μουσαίος δραστηριοποιήθηκε για να βοηθήσει στην αποκατάσταση των συμπατριωτών του. Λίγο αργότερα ο μεγάλος γιός του Νίκος παθαίνει οξεία εγκεφαλική μηνιγγίτιδα. Τον σώζει ο πατέρας του ύστερα από μακροχρόνιο αγώνα αλλά εξασθένησε η καρδιά του παιδιού και υπέκυψε το 1925. Μεγάλο πλήγμα ύστερα από τόσες απογοητεύσεις, ωστόσο δεν λύγισε και συνέχισε τον αγώνα. Όταν απελπίστηκε ολότελα από τη μητέρα Ελλάδα έστρεψε τις προσπάθειές του στο εξωτερικό. Ήταν όμως αργά. Πέθανε στις 18 Ιουνίου 1928 από καρκίνο του ήπατος αφού ανάλωσε τη ζωή του και την περιουσία του στο βωμό της Ιατρικής και του Έθνους.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Η Καταπολέμησης της Ελονοσίας εν Ελλάδι**
- **Η Ελονοσία**
- **Le Paludisme**
- **Πλασμοδιοκτόνον**
- **Fievres Pernicieuses**

4. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΛΑΜΕΡΑΣ (ΤΗΝΟΣ 1869-ΑΘΗΝΑ 1949)

Ο Κωνσταντίνος Λαμέρας γεννήθηκε στην Τήνο αλλά μεγάλωσε στο Λιβίσι της Μικράς Ασίας. Εκεί έμαθε τα πρώτα γράμματα και από εκεί ξεκίνησε για την Αθήνα όπου τελείωσε το Γυμνάσιο και μετά την ιατρική σχολή του Πανεπιστημίου από όπου πήρε το δίπλωμά του το 1889. Το 1897 έφυγε για το Παρίσι όπου ειδικεύτηκε στην Γυναικολογία και το 1906 εγκαταστάθηκε μόνιμα στην Αθήνα όπου πήρε τον τίτλο του Υφηγητή της Γυναικολογίας. Δίδαξε για 7 χρόνια στο Πανεπιστήμιο ενώ ίδρυσε την ιδιωτική κλινική «Ίπποκράτης». Παράλληλα με την διδασκαλία και την άσκηση της ιατρικής ο Λαμέρας, μεταφράζει ξένα ιατρικά συγγράμματα ενώ γράφει δικά του. Από το 1916 έως το 1925 γράφει στην «Ιατρική Επιθεώρηση» ενώ μελετά και αναδεικνύει το έργο των ιατρών της αρχαιότητας.

Εκτός από την Ιατρική η άλλη μεγάλη αγάπη του Λαμέρα ήταν η Μικρά Ασία. Εργάστηκε για την Μικρασιατική Ιδέα με όλες του τις δυνάμεις. Η διατήρηση του φρονήματος των υποδοχών Ελλήνων, η ενότητα των κοινοτήτων, η ανάπτυξη της παιδείας και η προβολή της Ελληνικότητας και της ιστορίας της Μικράς Ασίας που το 1919 άρχισε να ελπίζει στην απελευθέρωσή της τον έκανε δραστήριο μέλος της Κοινής των Αλυτρώτων Ελλήνων Επιτροπής και του Μικρασιατικού Συλλόγου «Ανατολή. Οι εργασίες του αποτέλεσαν την θεωρητική βάση πάνω στην οποία στήριξε ο Ελευθέριος Βενιζέλος την εθνική του πολιτική γι' αυτό τον λόγο τον πήρε σαν σύμβουλο.

Συμμετείχε ενεργά, στο Διοικητικό Συμβούλιο του Μικρασιατικού Συλλόγου «Ανατολή» του οποίου διατέλεσε γενικός γραμματέας και Πρόεδρος. Με τις φωτισμένες διαλέξεις του που τυπώθηκαν σε φυλλάδια προβάλλει το «Μικρασιατικό Ζήτημα» και τη σημασία του, ενώ όταν έγινε η Καταστροφή του 1922 μέσα από την «Ανατολή» πρωτοστάτησε στην περίθαλψη των προσφύγων.

Εγκαταστάθηκε στην Νέα Μάκρη και άρχισε με επιμονή και υπομονή να συλλέγει λαογραφικό υλικό για να διασωθεί η παράδοση της Μάκρης και του Λιβισιού, που τυπώθηκε το 1964 και βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ιατρικά βιβλία

- **Εγχειρίδιον πρακτική γυναικολογίας, υπό Fournier, Camille, Λαμέρας, Κωνσταντίνος Γ., Εν Σύρω : [χ.ε.] 1904**
- **Η δυσμηνόρροια υπό Λαμέρας, Κωνσταντίνος Γ. Έν Αθήναις : [χ.ε.] 1906**
- **Βιβλιοθήκη αρχαίων Ελλήνων ιατρών : μετά διορθώσεων, παραλλαγών διαφόρων εκδόσεων, ερμηνειών και λεξιλογίων, υπό Λαμέρας, Κωνσταντίνος Γ., Εν Αθήναις : Τύποις Λεώνη 1908 .**
- **Η αρχαία ελληνική ιατρική πηγή των νέων και νεωτάτων ανακαλύψεων εν τη γυναικολογία υπό Λαμέρας, Κωνσταντίνος Γ. Εν Αθήναις : [χ.ε.] 1910**
- **Αιμορραγία κατά την κύησιν, τον τοκετόν και την λοχείαν, υπό Λαμέρας, Κωνσταντίνος Γ., Αθήναι : [χ.ε.] 1910**
- **Κλινική και εγχειρητική γυναικολογία, υπό Pozzi, Samuel (1846-1918), Λαμέρας, Κωνσταντίνος Γ., Εν Αθήναις : [χ.ε.] 1911**
- **Γυναικολογικά μελετήματα, υπό Λαμέρας, Κωνσταντίνος Γ., Αθήναι : [χ.ε.] 1912 .**
- **Η εξωμήτριος κύησις, υπό Λαμέρας, Κωνσταντίνος Γ., Εν Αθήναις : [χ.ε.] 1912 .**
- **Ανατομική του ανθρώπου, υπό Λαμέρας, Κωνσταντίνος Γ., Αθήναι : [χ.ε.] 1931**

Βιβλία για την Μικρά Ασία

- **Το Μικρασιατικό πρόβλημα, υπό Λαμέρας, Κωνσταντίνος Γ., Εν Αθήναις : Πετράκος Π. 1918 .**
- **Η περί Μικράς Ασίας και των εν αυτή κρυπτοχριστιανών διάλεξις, πό Λαμέρας, Κωνσταντίνος Γ., Αθήναι : Καλέργης 1921**

- Πόσοι και ποιοι οι κάτοικοι της Μικράς Ασίας μετά την ανταλλαγή, υπό Λαμέρας, Κωνσταντίνος Γ., Εν Αθήναις : [χ.ε.] 1929
- Οι υπέρ ελευθερίας αγώνες της νήσου Τήνου : Διάλεξις γενομένη εν τω Παρνασσώ τη 31η Μαρτίου 1929, υπό Λαμέρας, Κωνσταντίνος Γ., Αθήναι : Ένωσις Τηνίων εν Αθήναις 1929
- Η Μάκρη και το Λυβήσι : Λαογραφική μελέτη, υπό Λαμέρας, Κωνσταντίνος Γ., Αθήναι : [χ.τ.] 1964

5. ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΜΕΡΑΣ (ΜΑΚΡΗ 1907-ΑΘΗΝΑ 1966)

Γιατρός φυματιολόγος, υφηγητής της Ιστορίας της Ιατρικής, γιός του Κωνσταντίνου. Πέρα από την τεράστια συνεισφορά του στην επιστήμη του, είχε την « ευγενή καλοσύνη» να παραχωρήσει στην Καλλιόπη Μουσαίου-Μπουγιούκου ένα χειρόγραφο του πατέρα του που περιέχει 530 παροιμίες που χρησιμοποιήθηκαν από την ίδια στην έκδοση «Παροιμίες του Λιβισίου και της Μάκρης». Διορίστηκε στο «Δαφνί» το 1961 και πέθανε απροσδόκητα το 1966. Εγκαταστάθηκε στη Νέα Μάκρη και μαζί με τον πατέρα του έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στον αγώνα επιβίωσης των συμπατριωτών μας που μαστίζονταν από την ελονοσία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αι ηθικαί αρχαί του Ιπποκράτους
- Χημικαί πολεμικαί ουσίαι
- Η γεροντολογία εν Ελλάδι
- Ο όρος μελαγχολία κατά Αριστοτέλην
- Πυρετοθεραπεία και αρχαία ελληνική ιατρική σχολή
- Αι περί ιατρικής γνώσεις του Αριστοτέλους
- Η νοσοκόμος
- Η περί φυματίσεως γνώσεις των αρχαίων Ελλήνων ιατρών
- Η νόσος του αεροπόρου

6. ΧΑΡΙΤΩΝ ΧΑΡΙΤΩΝΙΔΗΣ (ΜΑΚΡΗ 1878 – ΑΘΗΝΑ 1954)

Ο Χαρίτων Χαριτωνίδης γεννήθηκε στη Μάκρη της Μικράς Ασίας και ήταν γιός του Χαράλαμπου Χαριτωνίδη δικαστή της Μάκρης. Μετά την φοίτησή του στο Δημοτικό Σχολείο της πατρίδας του συνέχισε τις σπουδές του στο Πυθαγόρειο Γυμνάσιο της Σάμου και στη συνέχεια στο 3^ο Γυμνάσιο Αθηνών από όπου και αποφοίτησε.

Συνέχισε τις σπουδές του στην Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών όπου δίδασκαν μεγάλες μορφές της επιστήμης. Τύχη αγαθή έφερε στον δρόμο του τον σπουδαίο Καθηγητή του Πανεπιστημίου Κωνσταντίνο Σ. Κόντο ο οποίος τον ξεχώρισε και τον έκανε βοηθό του. Έμεινε κοντά στον τυφλό καθηγητή του ως το τέλος βοηθώντας τον στο έργο του. Πήρε το πτυχίο του το 1902 και το 1907 διορίστηκε στο Αρσάκειο, όπου παρέμεινε μέχρι το 1926. Σαν καθηγητής ήταν έξοχος και ιδιαίτερα αγαπητός και ήταν πρωτοπόρος στην διδασκαλία της Έκθεσης.

Το 1926 ανέλαβε την έδρα των Ελληνικών στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Ακέραιος, αφοσιωμένος στην επιστήμη του έμεινε μακριά από τις διαμάχες των συναδέλφων του τις οποίες σχολίαζε δεικτικά. Ο Χαριτωνίδης υπήρξε ένας από τους πρώτους καθηγητές του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (ο πρώτος που δίδαξε αρχαία ελληνικά στο νέο τότε Πανεπιστήμιο), από το 1926, και είναι εκείνος που εμπνεύσθηκε το λεκτικό έμβλημά του: «Μούσαις Χάρισι Θῦε» (= «Θυσίαζε στις Μούσες και στις Χάριτες»). Έμεινε στο Πανεπιστήμιο ως το 1940, οπότε και εγκατέλειψε την έδρα του και την Θεσσαλονίκη και εγκαταστάθηκε στην Αθήνα με την οικογένειά του. Η απώλεια της κόρης του τον πλήγωσε βαθειά.

Αρρώστησε σοβαρά και νοσηλεύτηκε για αρκετό διάστημα στο νοσοκομείο αλλά χωρίς να σταματήσει να εργάζεται.

Το 1946 αναγορεύεται μέλος της Ακαδημίας Αθηνών ενώ το 1948 μαζί με άλλους φιλόλογους ιδρύει την Εταιρία Ελλήνων Φιλολόγων της οποίας εξελέγει Πρόεδρος.

Την συγγραφική του εργασία ξεκίνησε το 1904 με την έκδοση των «Ποικίλων Φιλολογικών» και συνέχισε με μελέτες που διακρίνονται για την πρωτοτυπία τους.

Πέθανε από καρδιακή προσβολή στις 8/5/1954 σε ηλικία 76 ετών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Παρατηρήσεις εις το επί του ανδριάντος του Γλάδστωνος επίγραμμα
- Βιβλιοκρισία του υπό Γ. Ζηκίδου συνταχθέντος Ορθογραφικού και χρηστικού λεξικού
- Ποικίλα Φιλολογικά

7. ΙΩΣΗΦ ΧΑΡΙΤΩΝΙΔΗΣ [ΜΑΚΡΗ 1881- ΑΘΗΝΑ 1947]

Γεννήθηκε το 1881 στην Μάκρη και παρακολούθησε το Δημοτικό και το σχολαρχείο στην πατρίδα του. Συνέχισε τις σπουδές του στην Αθήνα όπου τελείωσε τις σπουδές του στην Φιλολογία. Επέστρεψε στην πατρίδα του και επί δύο χρόνια δίδαξε στο Αρρεναγωγείο Λιβισίου (1905-1907). Η σπουδαία φήμη που τον ακολουθούσε, τον οδήγησε το 1910 στον Πόντο όπου επί τέσσερα χρόνια δίδαξε ως διευθυντής της Σχολής Σουρμένων από το 1907 έως το 1910, στο περίφημο Φροντιστήριο Τραπεζούντας από το 1911 έως το 1913 και στην Αμισσό 1913-14. Όταν ξεκινά ο πρώτος μεγάλος διωγμός του 1914 στον Πόντο έρχεται πρόσφυγας στην Ελλάδα και εργάζεται σε διάφορα Γυμνάσια της χώρας και εκτιμήθηκε από τους συναδέλφους του για την επιστημονική του κατάρτιση και την εργατικότητα του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Περί της Λιβισιανής Διαλέκτου -Τραπεζούντα 1911**

8. ΣΑΒΒΑΣ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ [ΛΙΒΙΣΙ 1888-ΑΘΗΝΑ 1963]

Ο Σάββας Πασχαλίδης ήταν γιός του Πασχάλη Πασχαλίδη που υπηρέτησε σε διάφορα αξιώματα την πατρίδα του (έφορος, δημογέροντας, δήμαρχος) ο οποίος πέθανε το 1919 στις φυλακές του Στρατοδικείου Ντενιζλή μαζί με άλλους προκρίτους της Μάκρης. Ο Σάββας, τελείωσε το Δημοτικό και το σχολαρχείο στον τόπο του και στη συνέχεια ήρθε στην Αθήνα, όπου σπούδασε στο Διδασκαλείο και πήρε το Πτυχίο του Διδασκάλου.

Μετά την ολοκλήρωση των σπουδών του επέστρεψε στην πατρίδα του και άρχισε να διδάσκει στα σχολεία. Το 1914 νυμφεύτηκε την Πηνελόπη Πουρνάρη και την ίδια χρονιά έφυγε οικογενειακά για τη Σάμο στην οποία δίδαξε ως το 1920 για να αποφύγει την στράτευση στον Τούρκικο στρατό.

Ο Σάββας όντας ανεπιθύμητος στην Σάμο, σαν Βενιζελικός πηγαίνει στην Χίο όπου θα διδάξει ως το 1938 και στην Αστική Σχολή της οποίας διετέλεσε διευθυντής. Ο Σάββας Πασχαλίδης απέκτησε τρία παιδιά, τον Πασχάλη που εκτελέστηκε σε ηλικία 27 χρονών στην Πέτρα του Ολύμπου μαζί με άλλους συντρόφους του, την Αμαλία και την Θέμιδα.

Ο Σάββας Πασχαλίδης αφιέρωσε όλη την ζωή του, στην μελέτη της Λυκίας και έγραψε δεκάδες άρθρα που δημοσιεύθηκαν στον Μακρολιβισιανό τύπο. Το βιβλίο αυτό που είχε τον τίτλο «Αρχαία και Σύγχρονος Λυκία» που ολοκλήρωσε το 1938, εκδόθηκε από την ΛΥΚΙΑ το 2018 στα πλαίσια του Αου Ανταμώματος και αποτελεί πολύτιμο εργαλείο για τους ερευνητές της ιστορίας του τόπου μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **«Αρχαία και Σύγχρονος Λυκία» -1938, Αη Έκδοση 2018**

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ: ΟΙ ΣΥΝΕΧΙΣΤΕΣ

9. ΝΤΟΛΗΣ ΝΙΚΒΑΣ[ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ] (1903 –1937).

Γεννήθηκε στην Μάκρη τον Ιανουάριο του 1903 και ήταν γιός του Νικολάου Βασιλειάδη. Αποφοίτησε από την Ευαγγελική Σχολή της Σμύρνης και αρχικά ασχολήθηκε με το εμπόριο που δεν μπόρεσε να τον κρατήσει, έτσι ήρθε στην Αθήνα για να συνεχίσει τις σπουδές του και το 1922 πήγε στη Γερμανία όπου έμεινε ως το 1925. Σύμφωνα με τους ανθρώπους που τον γνώρισαν ήταν η προσωποποίηση του **μπον βιβέρ** [*bon viveur*] δηλαδή αυτού που αγαπά την ζωή και τις απολαύσεις. Σύμφωνα με τον Ελευθέριο Σκιαδά [Τα Αθηναϊκά 18/8/2018] *λάτρευε το ξενύχτι και τις διασκεδάσεις μέχρι σημείου καταχρήσεως και συνοδευόταν πάντα από όμορφες κοπέλες. Καλοντυμένος, λεπτός, γοητευτικός και με επιτηδευμένες κινήσεις γοήτευε το ακροατήριό του. Ήταν μοναχογιός, ενώ η οικονομική δυνατότητα του του παρείχε η οικογένειά του, του επέτρεπε να κινείται με άνεση. Επιστρέφοντας στην Αθήνα αφιερώθηκε στην Δημοσιογραφία. Εργάστηκε σαν χρονογράφος στις εφημερίδες «Σκρυπ» και «Εσπερινή». Για ένα χρόνο διηύθυνε το φιλολογικό περιοδικό «Ερανιστής» και από το 1928 ως τον θάνατό του ήταν διευθυντής του περιοδικού «Εβδομάς».*

Πέραν της δημοσιογραφικής εργασίας του έγραψε διηγήματα, μυθιστορήματα και θεατρικά έργα. Εξέδωσε τις συλλογές: Τα κείμενά του αγαπήθηκαν και διαβάστηκαν από το κοινό των εφημερίδων γιατί ήταν γραμμένα σε απλό ύφος και έφερναν στο φως πτυχές της ανθρώπινης ζωής, τα πάθη και τα λάθη των συγχρόνων του και μεταφράστηκαν στα γαλλικά και στα γερμανικά.

Πέθανε σε ηλικία 33 ετών. Πολύτιμες πληροφορίες για το τέλος του μας δίνει ο Ελευθέριος Σκιαδάς [Τα Αθηναϊκά 18/8/2018]:

Είναι σχεδόν απίστευτος ο τρόπος με τον οποίο αντιμετώπισε το τέλος του ο Ντόλης Νίκβας και το κατέγραψε ο συναδέλφός του Σπύρος Α. Μεταξάς. Αντιμετώπιζε σοβαρό πρόβλημα υγείας και προγραμμάτισε την εισαγωγή του στο νοσοκομείο για να υποβληθεί σε αναπόφευκτη εγχείρηση της οποίας η έκβαση ήταν όλως αμφίβολη. Την προηγούμενη πήγε στην εφημερίδα του, εργάστηκε κανονικά και αποχαιρέτησε τους συναδέλφους του χαμογελαστά και λέγοντας —Γεια σας παιδιά, δεν θα με ξαναδείτε! Μέχρι την τελευταία στιγμή, με το ατέλειωτο κέφι του, έδινε δύναμη και συμβουλές σε οικείους και φίλους. Φρόντισε να είναι φρεσκοζυρισμένος, ζήτησε το σμόκιν του και ύστερα έκλεισε τα μάτια και αναχώρησε από τον

μάταιο κόσμο. Παρά το γεγονός ότι γράφεται με επιμονή πως έφυγε από τη ζωή το 1937, ο νεορομαντικός λόγιος άφησε την τελευταία του πνοή στο νοσοκομείο «Ο Ευαγγελισμός» στις 5 Απριλίου 1936, σε ηλικία 33 ετών. Δεν παρέλειψε να θυμηθεί, στις τελευταίες στιγμές του, την Ένωση Συντακτών στην οποία άφησε το ποσό των 50.000 δραχμών. Ο πατέρας του Νικόλαος Βασιλειάδης δεν άντεξε τον χαμό του μόνου παιδιού του και τον ακολούθησε σύντομα στον τάφο. Έμεινε πίσω η μητέρα του Ευαγγελία, η οποία όσο ζούσε πραγματοποιούσε κάθε χρόνο το μνημόσυνό του. Η ΕΣΗΕΑ προκήρυξε διαγωνισμό επ' ονόματί του (1937) για τη συγγραφή της ιστορίας του Ελληνικού Τύπου, τον οποίο κέρδισε ο καθηγητής και ιστοριοδίφης Τρύφων Ευαγγελίδης.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Γαζίες (1922),**
- **Παλιές αγάπες (1928),**
- **Ντολορίτα (1929),**
- **«Ανθρώπινες μαριονέττες» (νουβέλα, 1929),**
- **Κ' οι ιστορίες αυτές τέλειωσαν έτσι (1930)**
- **Φιλημένη (1931),**
- **Κυρία μου (1933) μυθιστόρημα**
- **Πώς είδα την Ισπανία (1934) (Οδοιπορικό)**
- **Θεατρικά έργα του ανεβάστηκαν στη σκηνή και ήταν τα «Δημοσιογράφος Βεργής» (τρίπρακτο δράμα, 1929), «Διαζύγιο» (τρίπρακτη κομεντί, 1930), «Μαριονέττες» και τα μονόπρακτα «Η κούνια» (1930), «Η λέξις που του χρειαζότανε» (1931) και «Ο κ. υπαστυνόμος» (1931).**

10. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΕΜ. ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΙΟΥ (ΜΑΚΡΗ 1903-)

Γεννήθηκε στη Μάκρη της Μικράς Ασίας το 1903 και ήταν γιός του Μανώλη Καραγεωργίου από τη Μάκρη και της Μαρίας Παναγή το γένος Πισσά από το Λίβισι. Τελείωσε την Πέμπτη τάξη του Δημοτικού Σχολείου της Μάκρης αλλά τα μαθήματα διακόπηκαν λόγω των συνθηκών που επικρατούσαν και στη συνέχεια ακολούθησε ο εκποτισμός του, μαζί με τους υπόλοιπους άντρες στα βάθη της Μικράς Ασίας. Επέστρεψε στην Ελλάδα τον Δεκέμβριο του 1922 και εγκαταστάθηκε με την οικογένειά του στην Νέα Μάκρη. Το 1977 άρχισε να γράφει την ιστορία της ζωής του και τις περιπέτειες των συμπατριωτών του που εκδόθηκαν με την φροντίδα του Μιχάλη Δελησάββα σε ένα τόμο.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Μάκρη και Λίβισι Μικράς Ασίας (Τόποι-Ήθη-Έθιμα- Ενθυμήματα- Εξορίες) Αθήνα 1986**
- **Από τη Μάκρη της Μικρασίας στη Νέα Μάκρη της Αττικής (Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών, 1, 309-315, 1977**

11. ΚΑΛΛΙΟΠΗ Β. ΜΟΥΣΑΙΟΥ – ΜΠΟΥΓΙΟΥΚΟΥ [1904 -1982]

Γνωστή στους επιστημονικούς λαογραφικούς κύκλους για την υποδειγματική της λαογραφική εργασία, η Καλλιόπη Β. Μουσαίου γεννήθηκε στη Μάκρη της Μικράς Ασίας (Λυκία) το 1904 και πέθανε στην Αθήνα το 1982. Πατέρας της ο Βασίλειος Μ. Μουσαίος, γιατρός που διέπρεψε στη διαγνωστική και θεραπευτική της ελονοσίας και παππούς της ο Μιχαήλ Μουσαίος δάσκαλος και λόγιος πνευματικός ηγέτης της Λυκίας. Αριστούχος του κεντρικού Παρθεναγωγείου Σμύρνης (απόφοιτος της εμπορικής σχολής), εγκαταστάθηκε με τους γονείς της στην Αθήνα το 1920. Φύση ανεξάρτητη, εργατική και φιλοπρόοδη, θέλησε να εργασθεί αμέσως και προσλήφθηκε στη μοναδική τότε μεγάλη κινηματογραφική επιχείρηση Σινέ – Οριάν και έγινε γρήγορα ο κεντρικός της Ταμίας. Αργότερα είχε την ίδια εμπιστευτική θέση στην Ελληνική Κινηματογραφική Ένωση, διάδοχο της Σινέ – Οριάν. Το 1937 παντρεύτηκε τον διαπρεπή επιστήμονα, γιατρό Βασίλειο Μπουγιούκο. Από μικρή έδειχνε ιδιαίτερη στοργή και ενδιαφέρον για τα λαογραφικά χειρόγραφα του παππού της. Η γνωριμία της με τη Μέλπω Μερλιέ, την εμπνευσμένη ιδρύτρια του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών, αναθέρμανε το ενδιαφέρον της για τη Λαογραφία. Όταν έχασε τον άνδρα της το 1948 προσελήφθη στο Γαλλικό Ινστιτούτο που διηύθυνε ο μεγάλος φιλέλληνας Οκτάβ Μερλιέ. Έγινε γρήγορα αρχιλογιστής του εκπαιδευτικού αυτού ιδρύματος. Με την ίδια απεριόριστη αφοσίωση που είχε προσφέρει στον σύζυγό της δόθηκε στο Ινστιτούτο και το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών. Τότε αποφάσισε να συνεχίσει το ημιτελές έργο του παππού της Μιχαήλ Μουσαίου. Με ακάματη δραστηριότητα και επιμονή διέτρεχε τους συνοικισμούς όπου είχαν εγκατασταθεί οικογένειες Μακρητών και Λιβισιανών της Μικράς Ασίας, επισημαίνοντας εκείνους ή εκείνες που διατήρησαν αδιάβρωτο το Λιβισιανό ιδίωμα και ανάλλαξη τη νοοτροπία, μα και τα ήθη και τα έθιμα της μακρινής τους πατρίδας. Με την ενθάρρυνση της Μέλπω Μερλιέ και την καθοδήγηση του διακεκριμένου καθηγητή της Λαογραφίας Δημήτρη Πετρόπουλου συγκέντρωσε και κατέταξε ένα πλούσιο λαογραφικό υλικό. Ύστερα από δεκάχρονη συστηματική εργασία που την διέπνεε η επιθυμία της να κάνει κάτι τι υποδειγματικό, παρουσίασε το 1961 το πρώτο της έργο «**Παροιμίες του Λιβισιού και της Μάκρης**» με εισαγωγή του καθηγητή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Δημήτρη Πετρόπουλου, στις εκδόσεις του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών, με δικά της έξοδα και με ενίσχυση του Επάθλου Μπακάκου. Συνεργάστηκε στενά με τον καθηγητή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Ν.Π. Ανδριώτη για την παράλληλη και ταυτόχρονη έκδοση της μελέτης του κ. Ανδριώτη «Το Ιδίωμα του Λιβισιού της Λυκίας».

Το έργο της «Παροιμίες του Λιβισιού και της Μάκρης» έτυχε εγκωμιαστικής υποδοχής από τους λαογραφικούς κύκλους τόσο της Ελλάδας όσο και του εξωτερικού, όχι μόνο για τον όγκο της συντελεσθείσας εργασίας αλλά κυρίως για την πληρότητά του. Το βιβλίο περιλαμβάνει 1.510 παροιμίες με πλήρη κατάταξη στα οικεία λήμματα, εξακρίβωση της ερμηνείας τους και έλεγχο του ιδιώματος. Δεν αρκέστηκε όμως μόνο σ' αυτό. Προχώρησε σε παράλληλη έρευνα άλλων εκδόσεων ελληνικών παροιμιών για λόγους συγκριτικούς και διαφοριστικούς αλλά και σε διερεύνηση και καταγραφή όμοιων ή αντίστοιχων μεσαιωνικών και αρχαίων Ελληνικών παροιμιών. Έτσι το βιβλίο της απέκτησε μία σπάνια πληρότητα και ένα καλό προηγούμενο για το μέλλον.

Η εκλογή της ως Ταμία του Διοικητικού Συμβουλίου του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών και η διαχειριστική ευθύνη την οποία ανέλαβε, παράλληλα με την εξαντλητική της εργασία στο Γαλλικό Ινστιτούτο, ανέκοψαν για λίγο τη συγγραφική της δράση. Μόλις όμως αποσύρθηκε από το Γαλλικό Ινστιτούτο και συνταξιοδοτήθηκε, επιδόθηκε με νέα αφοσίωση και θέρμη σε μία καινούργια συγγραφή. Το 1976 κυκλοφόρησε το νέο της βιβλίο «**Παραμύθια του Λιβισιού και της Μάκρης**» με εισαγωγή του ακαδημαϊκού Γεωργίου Α. Μέγα, σχόλια του καθηγητού του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Μ. Γ. Μερρακλή, μετάφραση των σχολίων στα γαλλικά από τον καθηγητή του Πανεπιστημίου του Aix – en – Province Οκτάβιου Μερλιέ και σκίτσα της Μαριάννας Κουτούζη. Εκείνο που διακρίνει την καινούργια της εργασία είναι το ιδιαίτερο ενδιαφέρον των 43 παραμυθιών που παρουσιάζει, το ιδίωμα του Λιβισιού και η πιστή και μέσα στο πνεύμα του ιδιώματος μετάφραση καθώς και η ατμόσφαιρα που αναβλύζει μέσα από το βιβλίο με τον δικό της πρόλογο, ένα πρόλογο εκ βαθέων σε γλώσσα απλή και ειλικρινή. Το βιβλίο περιλαμβάνει επίσης τα βιογραφικά σημειώματα για τους πληροφορητές της που εκφράζουν, μακριά από κάθε στεγνή τυποποίηση, τους ανθρώπους αυτούς που επέζησαν ύστερα από χλιετηρίδες σ' αυτή την γωνία της ελληνικής γης που λέγεται Λιβίσι και άλλοτε Καρμηλισός.

Για το συγγραφικό της έργο τιμήθηκε από την Ακαδημία Αθηνών το 1976.

Η Καλλιόπη Μουσαίου έφυγε το 1982 για το μικρό κοιμητήριο της Νέας Μάκρης, ευτυχισμένη γιατί κατόρθωσε να ολοκληρώσει το σημαντικό της έργο και να εκπληρώσει το όνειρο της να συνεχίσει το έργο του παππού και του πατέρα της, αφήνοντας πίσω της ζωντανή την παράδοση της πατρίδας της για τις γενιές που θα έρθουν και θα θελήσουν να σκύψουν στις ρίζες τους.

Το 1996 τα «Παραμύθια του Λιβισιού και της Μάκρης», με πρωτοβουλία του Γαλλικού Ινστιτούτου, μεταφράστηκαν στα γαλλικά από τη Λευκή Μολφέση και κυκλοφόρησαν στη Γαλλία από τις εκδόσεις Babel με τον τίτλο «**Contes d' Asie Mineure**»

BIBLIOΓΡΑΦΙΑ

- «Παροιμίες του Λιβισιού και της Μάκρης» με εισαγωγή του καθηγητή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Δημήτρη Πετρόπουλου, στις εκδόσεις του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών-1961
- «Παραμύθια του Λιβισιού και της Μάκρης» με εισαγωγή του ακαδημαϊκού Γεωργίου Α. Μέγα, σχόλια του καθηγητού του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Μ. Γ. Μερρακλή-1976

Άλλες λαογραφικές μελέτες της Κ. Μουσαίου που έχουν δημοσιευθεί στα Μικρασιατικά Χρονικά είναι:

- **Η Θανά και ο Θρήνος στο Λιβίσι και τη Μάκρη της Λυκίας (1965)**
- **Εγκυμοσύνη – Γέννηση – Βρέφος (1970)**
- **Ταξίδι στην Καππαδοκία 1959 ταξιδιωτικό χρονικό που δημοσιεύτηκε το 1982 στο Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών.**

12. ΠΛΑΤΩΝ ΜΟΥΣΑΙΟΣ [1912 –1986]

Γεννήθηκε στη Σμύρνη της Μικράς Ασίας το 1912. Ο πατέρας του Βασίλειος, ιατρός, εφευρέτης φαρμάκου κατά της ελονοσίας και αρχηγός της Ελληνικής προπαγάνδας στη Σμύρνη. Ο παππούς του Μιχαήλ Μουσαίος, πνευματικός ηγέτης του Λιβισιού και της Μάκρης, δάσκαλος και λόγιος. Φοίτησε στο Κολλέγιο Αθηνών όπου διέτελεσε αρχισυντάκτης της μαθητικής εφημερίδας «Αθηναίος» και πρόεδρος της μαθητικής αυτοδιοίκησης. Συνέχισε τις σπουδές του στην Ανωτάτη Εμπορική Σχολή στο Παρίσι. Στο πόλεμο πήγε στην πρώτη γραμμή σαν εθελοντής. Τραυματίστηκε σοβαρά την πρωτοχρονιά του 1941 στο δεξί του χέρι.

Ασχολήθηκε από νωρίς με τη μεγάλη του αγάπη το θέατρο. Στο τέλος του 1942, όταν το Θέατρο Τέχνης του Καρόλου Κούν βρέθηκε σε πλήρες οικονομικό αδιέξοδο και κινδύνεψε να κλείσει, πρωτοστάτησε, με τη δημιουργία του Ομίλου Φίλων Θεάτρου Τέχνης, στην προσπάθεια συλλογής χρημάτων που συνέτεινε σημαντικά στο να επιζήσει το Θέατρο Τέχνης στα δύσκολα χρόνια της Κατοχής. Ως εισηγητής δραματολογίου και μεταφραστής συνεργάστηκε με τους θιάσους Κώστα Μουσούρη, Χόρν – Λαμπέτη, Δημήτρη Μυράτ, Αλέκου Αλεξανδράκη, Βουγιουκλάκη – Παπαμιχαήλ και με το θίασο Αναλυτή – Ρηγόπουλου όπου η μετάφραση του έργου «Αγάπη μου Ουάουα» του Φρανσουά Καμπύ σημείωσε ανεπανάληπτο ρεκόρ παραστάσεων παιζόμενο 6 ολόκληρα χρόνια. Μετέφρασε συνολικά πάνω από 60 έργα για το θέατρο και το ραδιόφωνο. Παράλληλα με το θέατρο αφοσιώθηκε στο Κολλέγιο Αθηνών και χρημάτισε διευθυντής Δημοσίων Σχέσεων και μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Ιδρύματος, ήταν η κινητήρια δύναμη του Συλλόγου Αποφοίτων Κολλεγίου Αθηνών και εξελέγη 12 φορές Πρόεδρος του.

Υπήρξε μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Εθνικού Θεάτρου και συνεργάτης του Υπουργείου Πολιτισμού σε θεατρικά θέματα. Γενικός Γραμματέας του Ελληνικού Κέντρου του Διεθνούς Ινστιτούτου Θεάτρου, μέλος του ΔΣ του Θεατρικού Μουσείου, της Εταιρείας Ελλήνων Θεατρικών Συγγραφέων και της Εταιρείας Ελλήνων Μεταφραστών Λογοτεχνίας. Από τα ιδρυτικά στελέχη του Σωματείου Ελληνικού Χορού Δόρας Στράτου χρημάτισε αντιπρόεδρος του και πρόεδρος, μετά το θάνατο της ιδρύτριας, του θέσε στην οποία παρέμεινε μέχρι το θάνατό του το 1986.

Υπήρξε συμπαράστατης και συνεργάτης του Επιμορφωτικού Συλλόγου Νέας Μάκρης και πρωτοστάτησε στις προσπάθειες για τη δημιουργία Λαογραφικού Μουσείου Μάκρης – Λιβισιού της Μικράς Ασίας. Επί πολλά χρόνια αρθρογραφούσε στις εφημερίδες των Μακρολιβισιανών συλλόγων :

1958 – 1960 : **Φωνή του Λιβισιού & της Μάκρης**

1960 – 1966 : **Λιβίσι** καθώς και την περίοδο 1983 -1985 στην εφημερίδα **Η Φωνή της Νέας Μάκρης**, έκδοση του Πολιτιστικού Συλλόγου Νέας Μάκρης.

Συμπεριλήφθηκε μεταξύ των 16 λογοτεχνών Μικρασιατικής καταγωγής που τιμήθηκε από τη Ένωση Σμυρναίων για το συγγραφικό τους έργο.

BIBLIOΓΡΑΦΙΑ

Το συγγραφικό του έργο πλούσιο και πρωτότυπο περιλαμβάνει δεκάδες άρθρα, μελέτες, χρονογραφήματα, κριτικές, θεατρικά έργα μεταφράσεις, καθώς και τα βιβλία:

- Πορεία με την καρδιά στο χώμα (1946) ποιητική συλλογή εμπνευσμένη από το Αλβανικό έπος
- Σατυρικό Λεξικό (1962) μια πρωτότυπη θεώρηση της εξελισσόμενης φθοράς των αξιών
- Φτερά και Αλυσίδες (1974) ποιητική συλλογή δραματικής σάτιρας
- Αλαλούμ (1983) σάτιρα της παγκόσμιας πραγματικότητας.

13. ΝΙΚΑΝΔΡΟΣ ΚΕΠΕΣΗΣ (ΛΙΒΙΣΙ 1914- ΑΘΗΝΑ 2009)

Ο Νίκανδρος Κεπέσης του Μηνά ήρθε μετά την καταστροφή του 1922 και εγκαταστάθηκε αρχικά στην Παλιά Κοκκινιά και μετά στην Δραπετσώνα. Τελείωσε το 4^ο Γυμνάσιο Πειραιά δουλεύοντας παράλληλα στα Λυπάσματα και στη συνέχεια στη Νομική. Στον πόλεμο 40-41 υπηρέτησε σαν ανθυπολοχαγός. Από μαθητής Γυμνασίου εντάχθηκε στην Ο.Κ.Ν.Ε (την νεολαία του Κομμουνιστικού Κόμματος) και κατά την διάρκεια της Γερμανικής Κατοχής ανέλαβε την ηγεσία του 6^{ου} Ανεξάρτητου Συντάγματος ΕΛΑΣ που έγινε πασίγνωστο για την μάχη της Ηλεκτρικής με την οποία προστατεύτηκαν οι υποδομές που θέλησαν να καταστρέψουν φεύγοντας οι Γερμανοί.

Μετά την απελευθέρωση συνελήφθη και καταδικάστηκε σε ισόβια δεσμά. Έμεινε 17 χρόνια στις φυλακές και τις εξορίες, για να μείνει προσωρινά ελεύθερος με τα μέτρα επιείκειας στα τέλη του 1963 και να συλληφθεί εκ νέου από τη χούντα, μένοντας σχεδόν πέντε χρόνια στα στρατόπεδα συγκέντρωσης πολιτικών κρατουμένων.

Σαν συγγραφέας έγινε γνωστός με το βιβλίο του «Δεκέμβρης 1944» που γράφτηκε στη φυλακή και θα ακολουθήσουν και άλλα βιβλία. Ήταν επίτιμος πρόεδρος της Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών. Κατά την πρώτη περίοδο μετά τη νόμιμη επανέκδοσή του *Ριζοσπάστη*, ο Κεπέσης ανέλαβε πρώτος εκδότης της εφημερίδας, από το Σεπτέμβριο του 1974 ως το 1978 ενώ υπηρέτησε ως βουλευτής του Κ.Κ.Ε από το 1978 ως το 1981. Πέθανε το 2009 σε ηλικία 95 ετών.

BIBLIOΓΡΑΦΙΑ

- Θα νικήσουμε
- Θυμάμαι
- Η κλιμάκωση του πολέμου στο Βιετνάμ
- Στη δύνη των γεγονότων
- Στο ειδύλιο
- Προβληματισμοί γύρω από γεγονότα και πρόσωπα
- Στη γενέτειρά μου ύστερα από 75 χρόνια απ' τη Μικρασιατική καταστροφή
Κι' άλλα κείμενα (άρθρα κλπ)
- Απ' τα τρίαβαθα της μνήμης

14. ΡΕΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ-ΒΕΛΙΣΣΑΡΙΟΥ (ΜΑΚΡΗ 1914-ΑΘΗΝΑ '99)

Γεννήθηκε στην Μάκρη της Μικράς Ασίας και ήρθε με την οικογένειά της αρχικά στην Κέα (Τζιά) και στη συνέχεια στην Αθήνα όπου και σπούδασε στην Εμπορική Σχολή. Μετά τον Πόλεμο ανέλαβε την γενική γραμματεία της Παρθενών Φιλμς και από το 1949 συνεργάστηκε με διάφορες εφημερίδες και περιοδικά σαν κριτικός κινηματογράφου. Παράλληλα υπήρξε δραστήριο μέλος μικρασιατικών οργανώσεων και αρχισυντάκτρια των εφημερίδων των απανταχού Μακρολιβισιανών «Φωνή του Λιβισιού και της Μάκρης» και «Λιβίσι». Πέθανε το 1999 σε ηλικία 84 ετών.

BIBLIOΓΡΑΦΙΑ

- “Hollywood, η άνοδος και η πτώση μιας αυτοκρατορίας» 1992
- Όσα σάρωσε η θύελλα-Το χρονικό μιας Μικρασιατικής Οδύσσειας που εκδόθηκε μετά τον θάνατό της από τις ανιψιές της.

15. ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΤΣΑΚΙΡΗΣ (ΜΑΚΡΗ 1915-ΑΘΗΝΑ 1998)

Ο Κυριάκος Τσακίρης γεννήθηκε στη Μάκρη της Μικράς Ασίας το 1915. Το 1922 η οικογένειά του εγκαταστάθηκε στον Πειραιά. Εκεί μεγάλωσε. Από μικρός ονειρευόταν να γίνει ζωγράφος. Ήθελε να σπουδάσει στη Σχολή Καλών Τεχνών, αλλά για λόγους οικονομικούς προτίμησε τη Νομική.

Ως φοιτητής εντάσσεται στο ΚΚΕ και συμμετέχει ενεργά στους αγώνες εναντίον της μοναρχίας και της δικτατορίας. Για τη δράση του η δικτατορία του Μεταξά το 1937 τον εξορίζει στη Σίκινο επ' αόριστο. Από εκεί δραπετεύει και γυρίζει στην Αθήνα για να συνεχίσει την αντιστασιακή του δράση.

Μετά τον Εμφύλιο συλλαμβάνεται και πάλι και κλείνεται στις φυλακές των Βούρλων από όπου δραπετεύει το 1955. Συλλαμβάνεται το 1960 και καταδικάζεται σε ισόβια. Στην επέτειο ακριβώς, 21 Απριλίου του '67, η Χούντα των Συνταγματαρχών τον συλλαμβάνει ξανά και προωθείται στο στρατόπεδο της Γυάρου, από εκεί στο στρατόπεδο της Λέρου, το Παρθένι, από κει στις φυλακές του Ωρωπού και ξανά πίσω στη Λέρο.

Τα χρόνια της έγκλησης του στις φυλακές, τις εξορίες και τα στρατόπεδα, ο Κυριάκος Τσακίρης δεν τα άφησε να κυλήσουν αναξιοποίητα. Επιδόθηκε στην καλλιτεχνική δημιουργία. Ζωγραφίζει με μολύβι, με πενάκι, με νερομπογιές, με λάδια, σε χαρτί, σε ξύλο, σε μουσαμά, στα πακέτα των τσιγάρων και τέλος στις πέτρες της θάλασσας. Αυτές τις ανακάλυψε στη Λέρο και με το σχέδιό του, αξιοποιώντας τα φυσικά δεδομένα της πέτρας, χρώμα, σχήμα, όγκο, αλλά και τη φαντασία του, δημιουργεί έργα τέχνης. Τα παρουσίασε για πρώτη φορά σε έκθεση, το 1974, στην Αθήνα. Έκτοτε ακολούθησαν κι άλλες εκθέσεις, στην Αθήνα, Πειραιά, Θεσσαλονίκη, Φλωρεντία και πάλι στην Αθήνα. Τα σχέδιά του από τις φυλακές και τα στρατόπεδα της Χούντας τα παρουσίασε σε λεύκωμα με τον ειρωνικό τίτλο "Ελλάς Ελλήνων Χριστιανών", το 1974. Τα σχέδιά του από το Νοσοκομείο Κρατουμένων, του 1963-65, τα παρουσίασε το 1996 ο Ελληνογαλλικός Σύνδεσμος και οι εκδόσεις Καστανιώτη κυκλοφόρησαν συλλεκτικό λεύκωμα με τίτλο "Ένας άλλος κόσμος". Το 1994 εξέδωσε το βιβλίο "Βούρλα, η μεγάλη απόδραση", που τιμήθηκε ομόφωνα με το κρατικό λογοτεχνικό βραβείο Μαρτυρίας-Χρονικού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Οι πόρτες του διαβόλου Οδυσσέας, 1999.**
- **Σίκινοσ : Αναμνήσεις από την εξορία 1936-1941**
- **Βούρλα: Η μεγάλη απόδραση 2η έκδ. - Αθήνα : Οδυσσέας, 1996.**

16. ΚΩΣΤΑΣ ΓΕΩΡΓΑΣ (ΛΙΒΙΣΙ 1908 -)

Γεννήθηκε στο Λιβίσι το 1908. Ο παππούς του Κωσταντής Γεωργάς είχε οκτώ γιούς, ένας εκ των οποίων ο πατέρας του συγγραφέα Θανάσης. Ο παππούς του Κωσταντής, ένας απο τους πρόκριτους του Λιβισιού, πιάστηκε απο τους Τούρκους κατά την κήρυξη του Ελληνοτουρκικού πολέμου και εξορίστηκε στα ενδότερα της Μ.Ασίας συνοδευόμενος απο τη γιαγιά του συγγραφέα Βασιλική, η οποία και πέθανε στην εξορία απ' τις κακουχίες. Αιτία της εξορίας η εθνική τους δράση κατά των Τούρκων. Ο πατέρας του συγγραφέα, για να αποφύγει τη στράτευση απο τους εχθρούς, πέρασε απο τα Μικρασιατικά παράλια στη Σάμο, όπου σε μερικούς μήνες κατόρθωσε να έρθει, ύστερα απο ταλαιπωρίες και κινδύνους και η υπόλοιπη οικογένειά του, μαζί και ο συγγραφέας, έξι χρονών τότε. Στη Σάμο τελείωσε τις εγκύκλειες σπουδές του (Δημοτικό-Πυθαγόρειο Γυμνάσιο) και γράφτηκε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (Φιλοσοφική Σχολή). Λόγοι οικογενειακοί και η Κατοχή τον ανάγκασαν να διακόψει τις σπουδές του σ' αυτό. Στο μεταξύ πήρε το πτυχίο του διδασκαλείου Αθηνών και διορίστηκε Δάσκαλος. Υπηρέτησε σε διάφορα χωριά της Εύβοιας (Φαράκλα, Βλαχιά, Ωρεοί) και απο το 1945 στο Διόνυσο Αττικής και στη Νίκαια Πειραιά, επεκτείνοντας τη δράση του, πλήν της παιδείας και σε διάφορους άλλους πολιτιστικούς στόχους. Στο Αλβανικό μέτωπο, υπηρέτησε ως εφ.αξιωματικός Πεζικού, (Διμοιρίτης και Λοχαγός) απ' την αρχή των επιχειρήσεων μέχρι τέλος, στην πρώτη γραμμή του μετώπου. Τιμήθηκε με Χρυσό Αριστείο Ανδρείας, Πολεμικό Σταυρό και Μετάλλειο Εξάρετων Πράξεω. Στην Κατοχή πέρασε στην Εθνική Αντίσταση, συνεχίζοντας έτσι το Αλβανικό Έπος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Στο Αντάρτικο της Εύβοιας**
- **Στον Πόλεμο της Αλβανίας (χρονικό του έπους '40-'41). Εκδ Θουκιδύδης Αθήνα 1981**

ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΤΗ: ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΣΥΝΕΧΙΖΟΥΝ

17. ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΑΓΑΠΗΤΟΥ

Γεννήθηκε και μεγάλωσε στο Αιγάλεω. Είναι εγγονή προσφύγων από τη Μάκρη της Μικράς Ασίας. Αποφοίτησε από την φιλοσοφική σχολή του Πανεπιστημίου Κρήτης και είναι καθηγήτρια-φιλόλογος στο 4^ο Γυμνάσιο Αιγάλεω. Συμμετέχει σε πολιτιστικά και περιβαλλοντολογικά προγράμματα καθώς και στα ευρωπαϊκά προγράμματα «Comenius» «Erasmus +». Επιμελήθηκε μαζί με άλλους εκπαιδευτικούς την ετήσια έκδοση του περιοδικού του 4^{ου} Γυμνασίου «Γυμνασιογραφήματα». Ασχολήθηκε με την έρευνα της περιοχής του Πυριτιδοποιείου Αιγάλεω

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Το Μπαρουτάδικο του Αιγάλεω στο χώρο και στο χρόνο

18. ΓΙΩΤΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Η **Γιώτα Αλεξάνδρου** γεννήθηκε και μεγάλωσε στην Αθήνα. Από παιδί της άρεσαν οι ιστορίες. Οι ιστορίες οι αλληγορικές, οι χιουμοριστικές, οι έξυπνες και ευφάνταστες... Γι' αυτό σκαρφαζόταν ιστορίες που ζωντάνευαν με αυτοσχέδιες κούκλες για τους φίλους της στη γειτονιά. Μεγαλώνοντας, θέλησε να μάθει πώς να λέει ιστορίες σε μικρά παιδιά.

Αποφοίτησε πρώτη, με άριστα, από το Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Ως υπότροφος του Ιδρύματος Λίλιαν Βουδούρη σε μεταπτυχιακό επίπεδο, στο Πανεπιστήμιο του Exeter της Αγγλίας, έμαθε πώς να λέει ιστορίες σε μικρά και σε μεγάλα παιδιά μέσω του δράματος και του θεάτρου. Έχει παρακολουθήσει σεμινάρια υποκριτικής, κουκλοθέατρου και θεάτρου σκιών, μουσικοκινητικής αγωγής, αφήγησης παραμυθιών και δημιουργικής γραφής.

Τα επόμενα χρόνια, εργάστηκε ως ηθοποιός και ως υπεύθυνη θεατρικής αγωγής σε δημοτικά σχολεία αλλά και ως εμψυχώτρια εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Από το 2005 υπηρετεί ως νηπιαγωγός στη δημόσια εκπαίδευση και γράφει βιβλία για παιδιά. Από μικρή αγαπούσε πολύ τις κούκλες κουκλοθέατρου και τις χρησιμοποιεί για τις παρουσιάσεις των βιβλίων της. Έτσι οι ήρωες της παίρνουν μορφή και συμμετέχουν σε θεατρικά δράματα. Ασχολείται κυρίως με θέματα που αγγίζουν την ίδια και προσπαθεί να μεταδώσει στους μικρούς αναγνώστες ερεθίσματα για προβληματισμό και ανάπτυξη κριτικής σκέψης.

Είναι μέλος του Σωματείου Ελλήνων Ηθοποιών (Σ.Ε.Η), του Πανελληνίου Δικτύου για το Θέατρο στην Εκπαίδευση, του Κύκλου του Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου, της Γυναικείας Λογοτεχνικής Συντροφιάς και της SCBWI Greece (Society of Children's Book Writers and Illustrators).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- «Φένια, η αγαπημένη των ήχων», τιμήθηκε με Έπαινο από τη Γυναικεία Λογοτεχνική Συντροφιά το 2012, (Πατάκης, 2015)
- «Τα κλαδιά της σοφίας», εκδόσεις Παρρησία, εικονογράφηση Ντανιέλα Σταματιάδη, 2014)
- «Θέλω να γίνω μάγος» (Εκδόσεις Ψυχογιός, εικονογράφηση Ίρις Σαμαρτζή, 2014)
- «Ο Αλέκος στη χώρα των παθημάτων» (Εκδόσεις Ψυχογιός, εικονογράφηση: Χρήστος Δήμος, 2013) τιμήθηκε με τον Α' Έπαινο Παραμυθιού από την Εταιρεία Τεχνών, Επιστήμης και Πολιτισμού Κερατσινίου.
- «Χάρης και Φάρις» (Εκδόσεις Βιβλιόφωνο, εικονογράφηση Κατερίνα Χαδουλού), υποψήφιο για τα λογοτεχνικά βραβεία 2013 του Κύκλου του Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου και του ηλεκτρονικού περιοδικού "Ο Αναγνώστης".
- «Η χειροβομβίδα που ήθελε να 'ναι σαν... τη βίδα» (Εκδόσεις: Άγκυρα, εικονογράφηση: Ελίζα Βαβούρη, 2011)
- «Μια μάσκα γελάει και κλαίει» (Εκδόσεις: Νίκας/Ελληνική Παιδεία Α.Ε, εικονογράφηση από τα παιδιά του ολόημερου τμήματος, του 11ου Νηπιαγωγείου Ν.Σμύρνης, 2009)
- «Οι Νταήδες του βυθού και ο Ρομπέν των θαλασσών» (Εκδόσεις: Susaeta, εικονογράφηση: Κατερίνα Βερούτσου, 2011) τιμήθηκε με Έπαινο από την Πανελλήνια Ένωση Λογοτεχνών το 2008. Έχει μεταγραφεί στο σύστημα Braille (γραφή τυφλών).
- «Παραμυθορουφήτρα» από τη σειρά «Το θέατρο πάει σχολείο» (Εκδόσεις: Ωρίων, συνθέτης: Χαράλαμπος Γωγιός, 2004)
- «Ο Αστέρης παθαίνει... βλάβη κι άλλες Χριστουγεννιάτικες ανακατωσούρες» από τη σειρά «Το θέατρο πάει σχολείο» (Εκδόσεις: Ωρίων, συνθέτης: Λιούγκος Ηλίας, 2003)
- Θεατρικά έργα και ιστορίες της έχουν, επίσης, δημοσιευτεί κατά καιρούς στο παιδαγωγικό περιοδικό Παράθυρο.

19. ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΑΧΛΑΔΗ

Γεννήθηκε στην Αθήνα και κατοικεί στην Νέα Μάκρη-Αττικής. Τελείωσε την Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Masters (Yüksek Lisans) στο Ινστιτούτο Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου της Άγκυρας στο πρόγραμμα Εκμάθηση και διδασκαλία της Τουρκικής Γλώσσας. Πρόεδρος της Εταιρείας Ιστορικών Μελετών Νέας Μάκρης “Λυκία” και διαχειρίστρια με τον Τάσο Κακλαμάνη της μη κερδοσκοπικής Εταιρείας Ερευνών «ΛΥΚΙΑ».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **The Karamanlidika Periodical Aktis (1913-1915) in Encounters in the Turkish-Speaking Communities**

20. ΜΑΡΙΑ ΒΑΜΒΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Γεννήθηκε και μεγάλωσε στο Αιγάλεω. Είναι δεύτερης γενιάς Μακρηνή και από τον πατέρα της και από την μητέρα της. Ιδρυτικό μέλος του Καλλιτεχνικού Πνευματικού Συλλόγου Αιγάλεω από το 1996, γ.γ και στη συνέχεια Πρόεδρος, έφορος της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Αιγάλεω 2003-2008, με πολλές παρουσιάσεις συγγραφέων της Κλασικής αλλά και της Σύγχρονης λογοτεχνίας. Ασχολήθηκε με την έρευνα της τοπικής ιστορίας και της ιδιαίτερης πατρίδας της, της Λυκίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **«Αιγάλεω οι δρόμοι της Προσφυγιάς» Αθήνα 2012**
- **«Επιστροφή στην Ιθάκη» Αθήνα 2016**
- **«Αιγάλεω 1944-1984-Τα χρόνια της αθωότητας» Αθήνα 2017**

21. ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΕΩΡΓΑΣ

Ο Δημήτρης Γεωργάς γεννήθηκε το 1953 και μεγάλωσε στις γειτονιές της Κοκκινιάς και του Κορυδαλλού. Αποφοίτησε από Δημόσια Ακαδημία Εμπορικού ναυτικού, και εργάστηκε μέχρι το 1995 σε όλους τους τύπους των εμπορικών πλοίων. Από το 1995 έως το 2000 εργάστηκε ως αρχιμηχανικός σε ναυτιλιακές εταιρείες στην Ελλάδα και στην Ελβετία. Ξεκίνησε τη συγγραφή το 2004 και έχει ολοκληρώσει μια τετραλογία με γενικό τίτλο «Το 7 της λύτρωσης αργεί»

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **«Της σποράς της μαύρης όργωμα», εκδόσεις ΑΛΔε, 2007 (1842 – 1891 Κυνουρία – Σπάρτη – Καλαμάτα – Πορταλιάνοι – Πάραθος Μεσσηνίας).**
- **«Δάκρυα διαμάντια», εκδόσεις ΑΛΔε, 2010. (1915 – 1922 Σύμη – Μάκρη, Λιβίσι (Μικράς Ασίας) – Κύπρος – Σμύρνη – Εσωτερική Τουρκία).**
- **«Το 7 της λύτρωσης αργεί», εκδόσεις Αστάρτη, 2015(1900 – 1996 Χίος – Σμύρνη – Πειραιάς – Δραπετσώνα – Μεσσηνία – Κοκκινιά – Κορυδαλλός).**
- **«Αλύτρωτα πνεύματα», εκδόσεις Πνοή, 2017 (1822 – 1962 Χίος – Κάλυμνος – Αδριανούπολη – Μασσαλία – Σύμη – Μάκρη – Σμύρνη – Κρήτη – Αθήνα).**

22. ΜΙΧΑΛΗΣ ΔΕΛΗΣΑΒΒΑΣ

Γεννήθηκε στην Νέα Μάκρη Αττικής. Ο πατέρας του, Παναγιώτης, γεννήθηκε στη Μάκρη το 1903 και μετά από σύντομη περιπλάνηση μετά το 1922, εγκαταστάθηκε στην Νέα Μάκρη. Ο Μιχάλης, έβγαλε το Γυμνάσιο του Μαραθώνα και στη συνέχεια φοίτησε στην Ιατρική Σχολή Αθηνών. Είναι γιατρός (παιδίατρος) διδάκτωρ της Ιατρικής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Παράλληλα με την ιατρική γράφει, ποιήματα-διηγήματα-μυθιστορήματα, και ασχολείται συστηματικά με την συλλογή λαογραφικού υλικού για την Μάκρη και το Λιβίσι, Είναι από το 1987 μέλος της Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών και της Ελληνικής Εταιρείας Ιατρών Λογοτεχνών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **«Βήματα και Ανάσες», Ποιήματα, εκδ. Διογένης 1983,**
- **«Άνθρωποι δικοί μας», . Διηγήματα: εκδ. Διογένης 1984,**

- «Κατόψεις», Ποιήματα εκδ. Διογένης 1985,
- «Σε άλλους Παράλληλους» Διηγήματα: , εκδ. Διογένης 1986
- «Τρία Παραμύθια», εκδ. Διογένης 1987
- «Λαογραφικά Μάκρης και Λιβισίου Λυκίας Μ. Ασίας», 1988
- «Εσωτερική Μετανάστευση», Ποιήματα ,εκδ. Διογένης 1989
- «Η Αντιγόνη του Μαραθώνα», Διηγήματα: εκδ. Διογένης 1991.
- «Προσωπογραφίες», Ποιήματα, εκδ. Διογένης 1993.
- «Στοιχεία διαπροσωπικής Μυθολογίας» Ποιήματα, 1997.
- «Παίδες εν Καμίνω» Μυθιστόρημα 1997
- «Κατά συρροήν» » Μυθιστόρημα , εκδ. Δρόμων 2002
- «Σε ανύποπτο χρόνο» Διηγήματα: εκδ. Δρόμων 2002
- «Προς εαυτόν και αλλήλους» Ποιήματα, εκδ. Δρόμων 2002
- «Τα θεατρικά» εκδ. Δρόμων 2002
- «Σταυροφόροι σταυρωτήδες & η δεσποσύνη της Κύπρου» Ιστ. Μυθιστόρημα 2002
- «Εκ παραλλήλου και εν αντιθέσει» » Ποιήματα- εκδ. Λεξίτυπον 2002
- «Λαογραφικά Σύμμεικτα» εκδ. Λεξίτυπον 2009
- «Η Ιστορία μας-Η ιστορία της Νέας Μάκρης Αττικής» εκδ. Λεξίτυπον 2010
- «Με το νόμισμα ανάμεσα στα δόντια» Μυθιστόρημα , εκδ. Λεξίτυπον 2011
- «7 επί 15» Ποιήματα, , εκδ. Λεξίτυπον 2011
- «Λεξικό Μάκρης & Λιβισίου Μικράς Ασίας» , εκδ. Λεξίτυπον 2013
- «Πουλιά στο ξόβεργο» , εκδ. Λεξίτυπον 2013
- «Πρόσωπα-θέματα-απόψεις» , εκδ. Λεξίτυπον 2014
- «Τρείς Νουβέλες» Διηγήματα: εκδ. Λεξίτυπον 2014
- «Η Μαύρη Σφαίρα» Μ. Δελησάββας-Νικίας Λειβαδάς, Μυθιστόρημα εκδ. Λεξίτυπον 2015
- «Οι άλλες προσωπογραφίες» Ποιήματα , εκδ. Λεξίτυπον 2016
- «Κραυγές και ψίθυροι» » Ποιήματα , εκδ. Λεξίτυπον 2018

23. ΤΑΣΟΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ

Γεννήθηκε στην Αθήνα και κατάγεται απ' την οικογένεια της μητέρας του από τη Μάκρη και το Λιβίσι και του πατέρα του απ' την Λευκάδα. Μεγάλωσε στο Αιγάλεω και σπούδασε Χημικός Μηχανικός. Πολυτάλαντος και αεικίνητος, ασχολείται με την μουσική [παιζει, τραγουδά και γράφει στίχους] είναι ιδρυτικό μέλος του μουσικού συγκροτήματος «Ρεμπετοκαφενές» και του «Κοινωνικού Ωδείου Αιγάλεω. Από το 2016 ασχολείται συστηματικά με την έρευνα της Λυκίας και είναι ιδρυτής, με την Εύα Αχλάδη, της Εταιρείας Ιστορικών Μελετών «ΛΥΚΙΑ».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Επτά- Τάσος Κακλαμάνης-Γιάννης Τσιαντής-Μυθιστόρημα-Αθήνα 2014
- Στιχιοιμένοι- Τάσος Κακλαμάνης- Γιώργος Μιχελάκος- Σίχοι Αθήνα 2018
- Στιχοιθύται εξ αδιαιρέτου- Τάσος Κακλαμάνης- Γιώργος Μιχελάκος- Σίχοι Αθήνα 2017
- Απ' το Αιγάλεω κοιτώ την Μικρά Ασία - Τάσος Κακλαμάνης- Γιώργος Μιχελάκος- Σίχοι Αθήνα 2017

24. ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΤΣΙΓΙΑΝΝΗΣ

Ο Κώστας Κατσιγιάννης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1944. Είναι διπλωματούχος πολιτικός μηχανικός, απόφοιτος του Ε.Μ.Π. Εργάστηκε στον ΕΟΤ από το 1970 έως το 2005, όπου διετέλεσε Διευθυντής Τεχνικών Υπηρεσιών (1987-1990), Διευθυντής Περιουσίας (1994) και Γενικός Διευθυντής (1994-2005). Ήταν συντονιστής της επιτροπής ΕΟΤ – «Αθήνα 2004» για το πρόγραμμα φιλοξενίας των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004. Επίσης, από το 1999 έως το 2005 εκπροσώπησε την Ελλάδα στον Ελληνο-Τουρκικό διάλογο για τον τουρισμό. Έχει μετάσχει ως ομιλητής σε περισσότερα από 120 συνέδρια στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Είναι μέλος του ΔΣ του ελληνικού τμήματος του ICOMOS για την προστασία των μνημείων και των Συλλόγων των φίλων του Μουσείου των Αθηνών και του Μουσείου της Ακρόπολης. Επίσης συμμετέχει στην Οργανωτική Επιτροπή του διεθνούς Μαραθωνίου της Αθήνας. Είναι παντρεμένος με τη Γεωργία Κατσιγιάννη, πτυχιούχο πολιτικών επιστημών του Παντείου Πανεπιστημίου, εκπαιδευτικό δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης το γένος Θεοδοσιάδη από το Λιβίσι. Ξένες γλώσσες: γαλλικά, αγγλικά, ιταλικά, ισπανικά και τουρκικά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Τα αστέρια του παγκοσμίου κλασικού αθλητισμού-Εκδόσεις Εντός-2006
- Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού: Ταξίδι στον χρόνο -2017

25. ΑΛΕΚΟΣ ΚΟΜΠΟΤΗΣ

Ο Αλέκος Κομπότης γεννήθηκε το 1928 στην Κωνσταντινούπολη από φτωχή οικογένεια. Ο πατέρας του καταγόταν από τη Νάζο. Ο Αλέκος σπρώχνεται στη βιοπάλη από έντεκα χρονών, τσιράκι σε τσαγκαράδικο και σε ηλικία 18 ετών χάνει τον πατέρα του. Εργάζεται συνέχεια στα παπούτσια κι απ την άλλη αθλείται στο Α.Σ. 'ΠΕΡΑ' το ΒΕΥΟĞLU SPOR.

Στα νεανικά του σαββατοκύριακα, που τα πέρασε στην Πρώτη, είχε την τύχη να γνωρίσει έναν Άνθρωπο που έπαιξε σημαντικό ρόλο στην πάρα πέρα πορεία του. Αυτός, ήταν ο ΚΙΜΩΝ ΤΣΟΚΩΝΑΣ, που δυστυχώς, έφυγε πολύ νωρίς.

Παντρεύεται σε ηλικία 27 ετών στην Πόλη αλλά το 1964 απελαύνεται και έρχεται στην Αθήνα.

Κάτοικος Νέας Μάκρης και πρόσφυγας και ο ίδιος, συνδέεται με την πρώτη ομάδα έρευνας «Λυκία» και με τον φακό του αποθανατίζει τους μεγαλύτερους που αφηγούνται τις αναμνήσεις τους αλλά και τις ομορφιές της πατρίδας μας στα αλλεπάλληλα ταξίδια του. Είναι πάντα μαζί μας σε ότι κάνουμε.

Συνεργάτης του περιοδικού των Κωνσταντινοπολιτών "ΚΙΝΣΤΕΡΝΑ" γράφει στίχους που εκδίδονται με πρωτοβουλία των φίλων του σε μια συλλογή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Τα απόκρυφα χρώματα της μοναξιάς-2011

26. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΑΣΑΒΕΤΑΣ

Ο Αλέξανδρος Μασσαβέτας γεννήθηκε και μεγάλωσε στην Αθήνα. Σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και στο Cambridge, αλλά παράτησε τη νομική καριέρα με απέραντη ικανοποίηση το 2003 και μετακόμισε στην Πόλη. Η μετοίκηση αυτή ήταν αποτέλεσμα της έλξης που ο χώρος και ο χρόνος της Πόλης άσκησαν πάνω του, ένα (2017)δυνατό δέσιμο με την Πόλη που ακόμη διαρκεί. Έχοντας "πειραματιστεί" σε διάφορους επαγγελματικούς χώρους, δουλεύει ως δημοσιογράφος σε ελληνικά και βρετανικά μέσα από το 2003. Από το 2005 ως το 2009 υπήρξε ανταποκριτής της "Καθημερινής" στην Πόλη, ενώ συνεχίζει, από το 2004, ως ανταποκριτής του "Mergermarket" πρακτορείου οικονομικών ειδήσεων του ομίλου των Financial Times. Από το 2011 συνδιευθύνει το ξενοδοχείο "Άνεμος" στο Κάστρο της Ίμβρου. Αλλά κατά βάση είναι επαγγελματίας νομάς. Όταν δεν περιφέρεται σε μέρη μακρινότερα, κινείται στο τρίγωνο Πόλη-Λονδίνο-Αθήνα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- *Going Back to Constantinople: Istanbul: A City of Absences, Athens News(2007)*
- *Κωνσταντινούπολη: η Πόλη των απόντων, Εκδόσεις Πατάκη [κείμενα, φωτογράφιση] (2011)*
- *Μικρά Ασία: Το παλίμψηστο της μνήμης, Εκδόσεις Πατάκη [κείμενα, φωτογράφιση] (2015)*
- *Κωνσταντινούπολη, Εκδόσεις Πατάκη [κείμενα, φωτογράφιση] (2017)*

27. ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΝΙΚΑΝΔΡΟΥ-ΣΩΤΗΡΙΟΥ

Κόρη του Μιχάλη Σωτηρίου που γεννήθηκε στη Μάκρη της Μικράς Ασίας το 1910, η Δέσποινα Σωτηρίου γεννήθηκε στη Νέα Μάκρη Αττικής. Τελείωσε την πρώτη τάξη του Γυμνασίου στην Ράλλειο του Πειραιά και στη συνέχεια αποφοίτησε από το Γυμνάσιο Μαραθώνα. Έδωσε εξετάσεις στο Πανεπιστήμιο και πέρασε σε δύο Σχολές, Φιλοσοφική και Νομική αλλά ακολούθησε την Φιλοσοφική που ήταν η μεγάλη της αγάπη. Μετά τις σπουδές της παντρεύτηκε τον επίσης Μακρηνό Ιωάννη Νικάνδρο, μαθηματικό που είχε φροντιστήριο στο Αιγάλεω και μαζί δημιούργησαν τα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια Νικάνδρου (νηπιαγωγείο, Δημοτικό, Νυχτερινό Γυμνάσιο) στα οποία και δίδασκε και η ίδια. Απέκτησαν τρία παιδιά, που είναι σπουδαίοι επιστήμονες και κατοικούν στην Νέα Μάκρη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- *Βιώματα-αναμνήσεις μιας ζωής*

28. ΒΑΣΙΛΗΣ Π. ΜΟΥΣΑΙΟΣ

Γιός του Πλάτωνα Β. Μουσαίου, ανιψιός της Καλλιόπης Μουσαίου-Μπουγιούκου, και δισέγγονος του μεγάλου Δασκάλου Μιχαήλ Μουσαίου. Σπούδασε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών στο τμήμα Διοίκησης και Οικονομικών (1988-1971) και πήρε Μ.Β.Α στο Business Analysis απο το Lancaster University (1974-75). Εργάστηκε ως Διευθυντής Πωλήσεων και Marketing στην Πειραιϊκή-Πατραϊκή (1975-1988) και είναι Εμπορικός Διευθυντής της Data Communication απο το 1990. Με την ευαισθησία, τη δοτικότητα και τη διαρκή στήριξη των αγώνων για την διάσωση της Ελληνικής Παιδείας και της Μακρολβισιανής Μνήμης και Πολιτισμού, που διέκρινε πάντα όλα τα μέλη της οικογένειας Μουσαίου, είναι μεταξύ άλλων αρωγός με κάθε τρόπο, του Συλλόγου Μακρηνών-Λιβισιανών Νέας Μάκρης και της Εταιρείας Ιστορικών Ερευνών «ΛΥΚΙΑ», της οποίας αποτελεί Επίτιμο Μέλος και Χορηγό..

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Μακρονηολιβισιανά Σατυρικά Χρονογραφήματα - Πλάτων Μουσαίος 1958-1985
- Παραμύθια απο τη Μάκρη και το Λιβίσι – επιλεκτική επανέκδοση της 1^{ης} έκδοσης (Καλλιόπη Μουσαίου-Μπουγιούκου), συνοδευόμενη απο cd με ανάγνωση των Παραμυθιών στη Λιβισιανή Διάλεκτο, απο το Μιχάλη Δελησάββα.

29. ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

Γεννήθηκε στο Αιγάλεω, όπου και εργάζεται ως ελεύθερος επαγγελματίας, οδοντίατρος, από το 1991. Ασχολήθηκε με το «αθλητικό Αιγάλεω» και τα κόμικς ως συλλέκτης και δημιουργός του εικονογραφημένου αθλητικού περιοδικού «Πορτιέρο Μάκης Ροδίτης». Για την συνεισφορά του στην προβολή της αθλητικής ιστορίας της πόλης του Αιγάλεω έχει τιμηθεί από τον Δήμο με την κεφαλή του Κλεισθένους (1998), το Σύνδεσμο Βετεράνων Ποδοσφαιριστών, Αθλητών και Παραγόντων (2005) και από το Σύνδεσμο Φιλάθλων (2006)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 50 χρόνια Αιγάλεω-η ιστορία της ποδοσφαιρικής ομάδας-έκδοση Δήμου Αιγάλεω 1998
- Η ιστορία του Αιγάλεω από τις λαμαρίνες στα σαλόνια της Ευρώπης- εκδόσεις Έμβρυο-2007
- «Ο Μπλέκ και οι άλλοι χάρτινοι ήρωες του Στέλιου Ανεμοδουρά» έκδοση Πρωϊνός Τύπος- «Απ' τις αλάνες της ΕΣΚΑΑ στα παρκέ της Α1-η ιστορία της ομάδας μπάσκετ των ανδρών» - εκδόσεις Έμβρυο-2008
- «Εκεί, εκεί, στη Β' Εθνική»-2011
- Το Αλφαβητάρι του Αιγάλεω-Μια πόλη μια ιστορία-Έκδοση Ιστορικό Λαογραφικό Οικομυσειό Αιγάλεω «Ι.Ο.Λ.Α»-2011
- Απ' τη Γ' Εθνική στο Περιφερειακό, 1965-2012. CD-Rom: Νίκος Νικολαΐδης. 2012.
- Αν η Ιστορία, γραφόταν με... αν. ψηφιακή έκδοση: Νίκος Νικολαΐδης. 2014
- Πορτιέρο Μάκης Ροδίτης (κόμικς, σχέδιο). Λεωπαλαίοντες 2010
- Ο Τετρακοσάρης (κόμικς, σενάριο). Comics & Crosswords. Ένθετο στα τεύχη 9-28 στο Νέο Μπλεκ! (2014-15), επίτομη έκδοση (2016).
- 70 χρόνια Α.Ο. Αιγάλεω «CITY» (1947-2017). Νίκος Νικολαΐδης. 2017.
- Comic Sportsmen. ψηφιακή έκδοση: Νίκος Νικολαΐδης. 2018.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ «ΛΥΚΙΑ»

- Αρχαία & Σύγχρονος Λυκία (απο το χειρόγραφο του Σάββα Πασχαλίδη, με την άδεια του εγγονού Ιατρού Κυριάκου Σαράφη) – 2018
- Επί τα Ίχνη (Το οδοιπορικό των δυο πρώτων χρόνων) – 2017
- Επιστροφή στα Πάτρια Μάκρης και Λιβισιού (τα Τοπωνύμια πρίν το '22) – 2018
- Μάκρη και Λιβίσι Μικράς Ασίας – Ο Τόπος & Οι Άνθρωποι – 2019

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η εταιρεία Ιστορικών Ερευνών «ΛΥΚΙΑ»

εκφράζει την ευγνωμοσύνη της σε δύο ζωγράφους-φίλες της πατρίδας μας,

την Κωστούλα Παρασκευοπούλου, από την Ξάνθη, τα έργα της οποίας πλαισίωσαν το πρώτο μας Αντάμωμα

και την Μαρία Λαγού από το Αιγάλεω, που επιμελήθηκε την παρουσίαση των Μακρολιβισιανών

συγγραφέων, στο σημερινό δεύτερο Αντάμωμα.